

MAJATOIMINNAN PERINTÖJÄ JA PERINTEITÄ

Juhlatilaisuuksissa nostetaan usein maljat Suurelle Johtajalle tai Merkittävälle Projektille. Aina ei muisteta tai tiedetäkään, että suuretkaan asiat eivät synny itsestään, vaan pienten tekijöiden pienistä panoksista, joista kukaan ei pidä kirjaa. Hyvästä asiasta syntyy yhteinen tavoite, yhteinen henki, jonka varassa on jaksettu toimia, johon on uskottu ja jonka puolesta on oltu valmiita antamaan vaikka oma henki.

Asevelihenki on ollut sellainen ilmiö, jota so-
taa käymättömien sukupolvien on ollut vaikeata ymmärtää. Yhdessä tekemistä on nimetty isänmaaliseksi talkoohengeksi. Kun Tampereen Reserviupseerien seniorit ryhtyivät perinneprojektiin selvittämään, mikä merkitys majatoiminnalla tästä näkökulmasta on ollut vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle, sotia käyneille veteraaneille, sotainvalideille, sotaleskille ja orvoille, koimme voimakkaasti, miten yhteinen asia sai ihmiset liikkeelle.

Varsin vaatimattomin tavoittein alkanut ”surutyö”, omasta majasta luopumisesta alkanut pohdiskelu, laajeni vuoden 2008 syksyllä. 09-keväällä asiasta tiedotettiin kirjeissä ja niissä piirilehdissä, jotka olivat perinneasioista kiinnostuneita. 09-syksyllä koottiin vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen majatietoja. Sotainvalidien ja Sotaveteraanien majojen kartoitusta ja monipuolista toimintaa kerättiin talteen vuoden 2010 aikana. Aineiston taittoon päästiin keväällä

2011.

Tekstit ja kuvat ovat järjestöväen käsialaa. On tekstejä matrikkeleista, lehtien artikkeleista, omia muisteluita ja kirjoittajien tuntuja. Tekstejä ei ole editoitu matrikkeliformaattiin, vaan niissä on pyritty säilyttämään kirjoittajan sanoma majan merkityksestä vertaistuen, kuntoutuksen ja virkistykseen antajana.

Majatoiminnan rooli muuttuvassa yhteiskunnallisessa toimintaympäristössä on viimeisen viiden vuosikymmenen aikana muuttunut perusteellisesti. Nykyisin majatoiminta tukee vapaaehtoista maanpuolustustyötä vain, jos se on integroinut väestön muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan niin informatiivisesti kuin palveluita tuottavana osana arkipäivää.

On ollut mielenkiintoista tavoittaa majatoimijoita ja saada tietoa heidän yhteyksistään ympäristönsä, tukijaryhmiinsä ja yleiseen kansalaismielipiteeseen, vaikka näkyvä yhteiskuntapolitiikka yrittikin parin vuosikymmenen ajan unohtaa sotia käyneiden naisten ja miesten kokemat uhraukset.

Maja-aihepiiristä ei järjestöjen mukaan aiemmin ole tehty minkäänlaista yhteenvetoa. Tämä majatarinakokoelma lienee alku siinä perinnepohdiskelussa, joka selvittää majatoiminnan ”nousua ja tuhoa” sodanjälkeisillä vuosikymmenillä.

Maa on täynnä erilaisia majoja.

Kahden ja puolen vuoden aikana saimme kerätyksi tietoja 158:sta vapaaehtoista maanpuolustustyötä tekevistä majajhdistyksestä, 86:sta invalidien majajhdistyksestä ja 65:stä sotaveteraanimajasta. Joissakin piireissä niin tekijät kuin kokijat olivat jo poistuneet joukostamme eikä majatoiminnoista muistavia enää tavoitettu. Arkistotutkimuksiin taas meidän talkooryhmälämme ei ollut kykyä eikä taloudellisia resursseja.

Tähän projektiin kertynyttä aineistoa ei ole tilastoitu minkään tilastollisen menetelmän mukaan. Selvästi oli kuitenkin havaittavissa, että tiheästi asutuilla vaurailta rintamailla majoja oli enemmän kuin Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutuilla alueilla. Joillakin alueilla metsästysseurat ja uskonnolliset liikkeet tarjosivat kokoontumistilojaan veteraanien käyttöön. Monien kansalaisjärjestöjen, muidenkin kuin reserviläisten, toimintasuunnitelmiin on ollut kirjattuna sotainvalidien, soteleskien ja sotaorpojen virkistys- ja tukitoiminta omissa loma- ja virkistyskohteissaan. Varsinkin pohjoisessa on metsä- ja uittoyh-

tiöiden autiokämpät olleet aina veteraanipolven vapaassa käytössä. Laajat majakylät syntyivät suurten asutuskeskusten läheisyyteen. Ne täydensivät oivallisesti silloisen sosiaalisektorin palveluita.

Majatarinapalautteissa ja varsinkin puhelin keskusteluissa tuli esille se, että liian moni veteraani ei löytänyt polkua veljesmajojen ilma- piiriin ja traumaattiset sotakokemukset jäivät purkamatta. Tämän päivän lehtiartikkeleista on luettavissa, että sodan tuskaiset tunnut ovat läsnä vielä toisessa, jopa kolmannessa sukupolvensa. Sotaorvot alkavat järjestäytyä, ja yhä useammin avoimesti pohdiskellaan sodan merkitystä oman elämänkuvan rakenteissa.

Toivottavaa olisi, että ”asevelihenki” löytyisi vielä yli sukupolvirajojen ja poliittisten ristiriitojen. Suomalaisuuden arvot, oma kieli ja kulttuuri, saavutettu ja säilytetty itsenäisyys, työn arvostus ja rehellisyys luovat kestäväen arvopohjan yhteiskuntamme rakentamiselle.

Erkki Aaltonen

